

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI
BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR
MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT HÁM
TURIZM MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NÓKIS FILIALI**

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER XABARSHISI

ilimiy-metodikaliq jurnal

MUSÍQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI

Ilmiy-uslubiy jurnal

ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА

Научно-методический журнал

BULLETIN OF MUSIC AND ART

Scientificmethodical journal

№ 1

SHOLKEMLESTIRISHI:

O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali

- Bas redaktor:** – Allanbaev Rudakiy, professor w.w.a
Bas redaktor orinbasari: – Kamalova Dilduza, filologiya ilimleri boyinsha
filosofiya doktori (PhD)
Juwapli xatker: – Gulmira Palwanova

REDKOLLEGIYA AGZALARI:

- Omonilla Rizaev** – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor w.w.a.
Hikmat Rajabov – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali,
professor w.w.a.
Sayyora Gafurova – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor
Oydin Abdullaeva – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor.
Qurbanbay Jarimbetov – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Alima Berdimuratova – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Ziyada Bekbergenova – OzR IA Qaraqalpaqstan bolimi, professor.
Oqilxon Ibragimov – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor.
Azizbek Turdiev – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatm'n jaslar,
mad'niyat ham sport mas'eleleri komiteti baslig'i
orinbasari, filologiya ilimleri boyinsha filosofiya
doktori (PhD).
Allanazar Abdiev – Filologiya ilimlerinin kandidati, Qaraqalpaqstan Respublikasi
xaliq jazirshisi
Artiqbay Erejepov – Nokis qalaliq 1-sanli balalar muzika ham k'rkem oner mektebi,
pedagogika ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).
Janabay Marziyev – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, filologiya
ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD), docent.
Iroda Mirtalipova – OzMK janindagi B.Zokirov atindagi MEKOI, k'rkem
onertanirw ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).

JAMIYETLIK KENES:

Baxtiyor Sayfullaev	Najimatdin Muxameddinov
Ozodbek Nazarbekov	Najimatdin Ansatbaev
Komoliddin Urinbaev	Gulistan Annaqlicheva
Dawitbay Qurbaniyazov	Rayxan Saparova
Qalbay Turdiev	Paraxat Mamutov

MAZMUNÍ

Алланбаев Р. Миллий мәдениятымызды рауажландыруу жолында және бир кәдем	3
---	---

MUZİKATANIW

Мамутов П.А. Замангөй музыка тәлим системасын жетилистириүде руухыйлыктын орны	5
Пахратдинов Ш. Работа над произведением крупной формой	10
Sayidov T. D. Xonandalik ovozing fiziologik va akustik xususiyatlari	14
Мирталипова И.М. Ҳинд мусика назариясидаги товушкатор структураларига бир назар	16
Raimova D.M. O'rta Osiya musiqa cholg'ularining paydo bolish tarixi	20
Расулов М.М. Мусиқа, теле ва радио дастурларнинг муҳим компоненти ва композицион омили сифатида (тембр, темп, ритм, импульсивлик мисолларида)	23
Matyakubova U.G'. V-XV asrlar markaziy Osiyada musiqa madaniyatining nazariy asoslari	28

KÓRKEM ÓNER

Ражабов Х.Ж. Арсланбай Нажимов ижодига бир назар... ..	33
Matimuratov S.E. Qaraqalpaq kompozitori Kenesbay Abdullaev dóretiwshiligi haqqında	35
Qutekeeva R.A. Qaraqalpaq kórkem ónerinde Ilish Xojametovtın tutqan ornı	39
Allaniyazov B.Q. Muzika kórkem ónerinin bayteregi (<i>Kompozitor Najimatdin Muxammeddinovtın ómiri ham dóretiwshiligi haqqında</i>)	44
Чаршемов Ж.А. «Қоблан» балетининг композицион хусусияти	48
Абдуллаева Ш.С. Труд все побеждает	57
Abatbaeva R.A. Qaraqalpaq kórkem ónerinde kompozitor Gayıp Demesinovtın tutqan ornı	61
Палўанова Г.А. «Аязий» драмасында кахарман характерин сәулелендириўдиц өзине тән қасийетлери	65
Палўанова Г.А. Каракалпакстанда театр режиссурасының пайда болыуындагы миллий дәреклер	68
Muxammeddinov Q. Milliy opera ham balet janrdagi tariyxiy shigarmalar	71
Parmonov D.R. «Doira va urma zarbli cholg'ulari» musiqa san'atining yorqin namoyondasi	75
Каримова И.И. Традиции исполнения музыки Каракалпакского композитора Гаип Демесинова	78

ATQARIWSHILIQ ÓNERI

Erejepov A.A. Baqsishılıq kórkem ónerinde dóretilgen qosıq ham namalarını jaslar tarbiyasındaǵı ahmiyeti	83
Tnıbaev P.K. Dirijyorlıq kórkem ónerinin túrleri ham evolyuciyası	87
Шарипова А.Р., Сидикова А.М. К вопросу о фортепианном исполнительском искусстве в Узбекистане	92
Ayubov K.Z. Foniologiya va odam ovozi tasnifi	95
Ziyovutdinova Z.U. XIX asrning ikkinchi yarimida o'zbek xalq cholg'ulari ijrochiligi sohasidagi jiddiy o'zgarishlar	98
Dadaboyev X.M. Xalq cholg'ulari ansambllarini tashkil etish	100
Aliev N.G. Demli saz ásbaplar tariyxı, klassikalıq muzika ham onın búgingi kúndegi tutqan ornı	102

Saidxonov A.S. Cholgʻu konsert janrı tarixı va taraqqiyoti	105
Jumabaev A.E. Qaraqalpaq kórkem ónerinde xalıq namalı qosıqlarınm tutqan orm	110

MUZIKA PEDAGOGIKASI

Xojanazarov T. Vokal pedagogikasidagi metodlardı zamanagóy pedagogikaga aylandırıw usılları	115
Ходжаметова Г.И. Задача обучения, воспитания и развития детей в музыкальной школе	117
Botirova X.T. Musıqa taʼlimi pedagogikasida oʻquvchi yoshlarni maʼnaviy-axloqiy taʼlim-tarbiyasini shakllantirish	121
Saidumarov I. Taʼlim-tarbiya va shaxsning maʼnaviy kamoloti xususida sharq allomalarining qarashlari	124
Абдисултанов Ж.Дж. Болалар мусика ва санъат мактабларида «Мусика адабиёти» фанини ўқитишда инновацион ёнлашув	128
Матёқубов Э.Г. Мусикада модулли таълим асослари	131
Najmetdinova N.I. Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida bolalarning mustaqil musiqiy faoliyatining ahamiyati va mazmuni	137
Iseev R.A. Fortepiano paninin jahon muzika oqıw procesindagi ahmiyeti ham orm	141
Dauletbaev T.K. Milliy saz asbaplarm mektep oqıwshılarma úyretiwдин ahmiyeti	145

JÁMIYETLIK-GUMANITAR PÁNLER

Бекбергенова З.У. Қарақалпақ халық дәстаны «Қырық қыз» хэм хэзирги қарақалпақ драматургиясы	150
Утепова Т.Б. Маданиятлараро мулохот таҳлиллари Европа олимлари назарида	153
Жумашева А.Х. Интерактивные приёмы и формы проведения практических занятий	159
Саденова Г.П. Қарақалпақ паремиологиясында жақсылық концепти	163
Mambetnazarov M.K. Hoja Axmet Yassawiy hikmetlerinin jaslar tarbiyasidagi ahmiyeti	166
Марзияев Ж.К. Мақаланың публицистикалық сыпатламасы	169
Камалова Д.Э. Шығарма композициясында турмыс шынлығын сәулелендириў шеберлиги	171
Мамбетназарова Р.К. Идеино-тематические особенности жанр путешествия в Каракалпакской литературе (на примере «Путешествия в пять стран по океану» Тажсена Изимбетова)	175

JAS IZERTLEWSHILER

Paxratdinov J.A. Kop qırlı talant iyesi	180
Jumamuratova A.A. Qaraqalpaqstanda Opera janrınm tutqan orm	181
Muratbaeva A.A. Jaslardın muzikalıq intellektın asırıwda muzika sınshısı Gulmaryam Kamalovanın orm	185
Orazalieva G.S. Güllengen dawırde — Jana namalar (Jamil Charshemov dóretpeleri haqqında)	186
Segizbaeva G.Q. Qaraqalpaqstanda daslepki muzikalıq drama janrınm payda bolıwı	188

5. «Qaraqalpaq jırawshılıq mektebinin b gingi mashqalaların  yreniw» atamasındağı ilimiy-ameliy konferenciya materiallar toplamı. (N kis 28 aprel 2014 j)

Internet saytlari:

UZ.DENEMETR.COM

MUZIKA K RKEM  NERININ BAYTEREGI

(Kompozitor Najimatdin Muxammeddinovt n  miri h m d retiwshiligi haqqında)

Allaniyazov B.Q.

 zbekstan m mleketlik konservatoriyası N kis filiali

Annotaciya: Bul maqala  zbekstan h m Qaraqalpaqstan Respublikalarına miyneti singen k rkem  ner gayratkeri «El-yurt hurmati», «Mehnat shuhrati» ordenleri h m Berdaq atındağı m mleketlik sıylıqt n laureatı, kompozitor Najimatdin Muxammeddinovt n  miri h m d retiwshiligi s z etilgen. Kompozitord n shıgarmaları k rkemlik jaqtan talıqlangan.

Gilt s zler: ilimpaz, kompozitor, analiz, atqarıwshılıq, simfoniyalıq orkestr, d stan, jıraw, baqsı, nama, qosıq, romans, xalıq sazlar, dirijyor, talim, iskerlik.

Аннотация: В статье рассказывается о жизни и творчестве композитора Нажматдина Мухаммеддинова, артиста Республики Узбекистан и Каракалпакстана, лауреата орденов «Эл юрт хурмати», «Мехнат шухрати» и государственной премии имени Бердака. Творчество композитора анализируется с точки зрения художественности.

Ключевые слова: Ученый, композитор, анализ, исполнительство, симфонический оркестр, эпос, жиров, бахши, мелодия, песня, романс, народные инструменты, дирижер, образование, деятельность.

Annotation: This article is about the life and work of composer Najmatdin Mukhammeddinov, artist of the Republic of Uzbekistan and Karakalpakstan, laureate of the orders «El yurt hurmati», «Mehnat Shuhrati» and the state award named after Berdak. The composer's work is analyzed from the point of view of artistry.

Keywords: Scientist, composer, analysis, performance, symphony orchestra, epic, jirov, bakhshi, tarona, song, romance, folk instruments, conductor, education, activity

*Ibrayımn n s zlerine jan berd n,
Nama jazıp, tamırına qan berd n,
Ullı merkede ja lap gimini n,
Xalıq ruwxıyatına sulıw s n berd n –*

dep belgili shayır G. Dawletovanı n t riyip bergenindey onı n d retken h rbir namasında xalqımızd n milliyliğı, kelbeti s wlelenedi.

Ullı ilimpaz Shoxan Waliyxanov, el arasına shıgıp xalıqlard n awızeki d retiwshiliklerin izertlegende: Qaraqalpaq xalq n «Sahra bulbulı» - dep atawını n m nisi terende ekenliɡin anlaymız. Sebebi, xalqımızd n, q biliti  z aldına asirlerden asirlerge, xalıq d stanları «Edige», «Sharyar», «Alpamıs», «Qırq qız», «Qoblan» d stanların n awladtan-awladqa, atadan-balaga shınjırma-shınjır jetip keliwi h m dawam etiwı xalqımızd n ullı q bilet iyesi ekenliɡin d lillep tur!

Qaraqalpaq xalqının suykli perzenti, kompozitor N. Muxammeddinov Shıgıs, Batis klassikalıq muzıkaların teren  zlestirip, turli janr h m formalarda Watanımızd n muzika m deniyatın rawajlandırıw barısında salmaqlı  lesin qosıp kelmekte. Onı n d retken qosıq h m romansları, opera h m baletleri, Simfoniyalıq h m vokal simfoniyalıq shıgarmaları j ma tler h m jeke atqarıwshılar repertuarınan m nasip orın alɡan.

N. Muxammeddinov 1937-jılı 26-avgustta Taxtak pir rayonında zıyalılar shanaragında tuwıldı. Atası Samat ulı Muxammeddin (1897–1956) Taxtak pir rayonu «Ozbekstan» xojalıgı ishshısı lawazımında isledi. Anası Nawrızbek qızı Ulsulıw (1912–1982) uy biykesi,  z perzentlerin oqımısı, fizikalıq shınıqqan, manawiy salamat, Watanga sadıq ul perzent etip  sirdi.

Bolajaq kompozitor mektepte oqıp j rgen waqıtlarınan-aq til algısh, kishi peyil bala bolıp, ana tili,  debiyat, tariyx h m muzıkaga ıqlas qoyıp, awılga toy-merekelerge jıraw-baqısılar, qıssaxanlar kelip tamashalar k rsetip turatugın edi, kishkene Najimatdin xalıq d stanların qumgıp tınlap h m oqıyugın, zeyinli bala bolıp  sti. **Jırawlardan:** Qıyas jıraw, Karim jıraw, Shamurat jıraw, Asqar jıraw, Eshan baqsı, Aytjan baqsı, Ibrayım baqsı, Qarajan baqsı, Japaq baqsı, Shaniyaz baqsı,  met baqsılardıń atqarıwshılıgın qunt penen  yrendi.

Orta mektepti pitkergennen son 1956-jılı Tashkent qalası Hamza atındağı bilim jurtına oqıwga tapsırıp, d slep duwtar b liminde, keyin girjek saz  sbabında oqıdı. Birinshi kurstı pitkergennen son skripka sazı boyınsha Boris Aleksandrovich Titeldin klasında oqıp, kurstı tolıq pitkerip shıqtı. Ustazı muzıkaga bolgan ıqlasın arttırıp, atqarıwshılıqtın sırların teren  yretti.

1961-jılı oqıwdı tabısı tamamlap, N kiste Muzikalıq-xoreografiyalıq uchilishesinde skripka sazı boyınsha oqıtıwshı bolıp islewden basladı. Q nigelik klasında q biletli oqıwshılardan Xudaybergen Turdıqulov, Kamal Mendibaev, Marqabay Jiyemuratovlar talim aldı.

N. Muxammeddinov belgili kompozitorlar  limjan Xalimov, Japaq Shamuratov, Xudaybergen Turdıqulov, Abdireyim Sultanov,  nsatbay Xayratdinovlardın namaların  yrenip,  lar menen birge islesiw n tiyjesinde nama d retiwge bolgan qızıgıwshılıgı arttı h m en d slep G. Seytnazarovtıń «K l jagasında» qosıgına nama jazdı, son S. Dawletaliyevtıń «Bir awız s z suyemen», «Jigit qosıgı» qosıqlarına namalar d retti. D retiwshilik uqıbı kem-kem rawajlamp «N kis valsi»ne nama jazdı. 1964-jılı Balalar muzika mektebinde skripka sazı boyınsha oqıtıwshı bolıp isledi.

1966-jılı Najimaddin Muxammeddinov muzika tarawı boyınsha teoriyalıq bilimlerin rawajlandırıw maqsetinde Alma-Ata qalasındağı Qurmangazı atındağı Qazaq m mleketlik konservatoriyasına, d slep bir jıllıq tayarlaw kursın pitkerip, kompozitor, professor Vasiliy Vasilevich Velikanovtıń kompoziciya b limine oqıwga t sti. Ekinshi kurstan Erkegalıy Raxmadiyevtıń kompoziciya klasına oqıwga t sip, om 1971-jılı tabısı tamamladı. Ustazları j rdeminde N. Muxammeddinov kompozitor sıpatında q lıplese basladı. 1970-jılı oqıw d wirinin tortınshi kursında Jiyen jırawdın «Posqan el» shıǵarması tiykarında simfoniyalıq poeması atqarılıp Qazaqstan Respublikasınıń 50 jıllıq saltanatlı koncertinde «Posqan el» poeması Qazaqstannın jas kompozitorları ishinde salmaqlı muzikalıq obraz yaratqanlığı menen k zge taslandı. N. Muxammeddinov konservatoriyada G.A. Stolyarov, V.I. Piradov, L.M. Shargorodskiy, I.A. Zaklarda q nigelikke baylamslı bir qatar p nlerden bilim aldı.

1971-jılı konservatoriyam «Birinshi Qaraqalpaq simfoniyası» atlı diplom jumısı menen tamamlap shıqtı.

N. Muxammeddinovtıń birinshi simfoniyası sonatalıq  sh b limli formada jazılğan bolıp, kiris b limi **Adagio** tempinde **As-dur** tonalhında p ski dawıslarda Contrabas h m Violachel partiyalarında baslanadı.

Kiris b limi avtorlıq tema bolıp xalıqtın milliyligin,  rp- detlerin, ishki keshirmelerin simfoniyalıq orkestrde s wlelendire alğan. Bul tema bargan sayın d slep goboy keyin klarnet h m basqa saz  sbaplar qosılıwı menen rawajlanıp, rawajlamw b liminde kompozitor xalıq namalarınan n tiyjeli qollamw n tiyjesinde Qaraqalpaq xalıq sazı «Sayra duwtar» temasın tiykar qılıp alğan. Bul sazdıń aldınğı ataması «Shernazar» atamasında j ritilgen. Simfoniyanın kiris b limi **Vivace** tempinde **e-moll** tonallığında demli h m tarlı  sbaplarda atqarıladı.

Vivace ♩ = 138

Bul temanı kompozitor voriaciyalıq usılda rawajlandırıp temam orkestrdagi saz  sbaplardıń imkaniyatlarınan kelip shıqqan halda ken k lemde sheber rawajlandıra alǵan.

Keyingi xalıq qosıǵı tiykarındagı nama **Vivace** tempinde 4/4  lshemde jazılǵan «Qızlar  yge kir» qosıǵı tiykarındagı naması **fis-moll** tonallıǵındagı arqalı **C-dur** tonallıǵına «Qızlar  yge kir» xalıq qosıǵı teması tarlı  sbaplarda atqarıladı.

Simfoniyanın tonallıq jobası t mendegishe: **As-dur-a-moll-f-moll-c-moll-e-moll-C-dur-e-moll.** Bul tiykargı eki tema polifoniyalıq usıllardan ken paydalanıp  z aldına saz  sbaplardın imkaniyatlarınan kelip shıqqan halda shıgarmanın k rkemlik mazmunın ashıp beriw menen birge rawajlanıw b liminde bul eki tiykargı tema bir birine kontrast rawajlanadı. Kompozitor bul ken k lemdegi birinshi jumısında qaraqalpaq xalıq sazların h m xalıq qosıqların tereń biliwı, onı  z shıgarmalarında sheber paydalanıw, om rawajlandırıw metodlarınan ken paydalangan.

N. Muxammeddinov 1971-jılı konservatoriyam tabısı pitkerip, Berdaq atındaǵı Qaraqalpaqstan m mleketlik filarmoniyasının k rkemlik jaqtan basshısı, Qaraqalpaqstan Teleradiokomiteti xalıq sazları orkestrinin k rkemlik jaqtan basshısı h m bas dirijyori lawazımında jumıs alıp bardı. Konservatoriyanı pitkergennen keyingi taza d rkindegi «Kewil kewilden suw isher», «Bolmas», «Jane Jayxun bolıp aqtında keldin», «Qız qıyalın bilmesen», «Yar-yar aytayın», «Ken dala», «Baxtım  miw jagası», « miw hinjisi», «Ata m kamım», «Taxtak pirim» qosıqları muzıkamız g ziynesine j ne bir  lken g ziyne bolıp qosıldı, xalqımızdın ruwxın parwazlandırıdı.

Qaraqalpaqstan kompozitorlar awqamının baslıǵı wazıypaların atqaradı. 1986–1999-jılları Madeniyat isleri ministri, 1999–2005-jılları N kis m mleketlik k rkem  ner kolledji direktori lawazımlarında isleydi.

N. Muxammeddinov 2005-jıldan Qaraqalpaqstan kompozitorları h m bastakorları awqamı baslıǵı lawazımında jumıs islep kelmekte.

Ozbekstan Respublikası Kompozitorları h m bastakarları awqamının aǵzası , usı k nge shekem 500 den artıq muzıkalı k rkem shıgarmalar d retip, muzıkalı drama, kinofilm h m videofilmlerge de muzika jazdı.

N. Muxammeddinov XIX  sirde jasadıp d retiwshilik penen shugıllangan klassik shayır Ajiniyazdın  mirine baǵıshlangan bolıp onın librettosın Ozbekstan Qaharmam, Ozbekstan h m Qaraqalpaqstan xalıq shayır, Ibrayım Yusupov t repinen jazılǵan «Ajiniyaz» operası 1987-jılı Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq m mleketlik akademiyalıq teatrında birinshi qaraqalpaq milliy operası saxnaga qoyıldı. 1995-jılı Qaraqalpaqtın milliy «Ayjamal» baleti birinshi ret saxnaga qoyıldı. N.Muxammeddinovtın «Alpamıs» muzıkalı draması, «Togız tonqıldaq, bir shinkildek» muzıkalı komediyası Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq m mleketlik akademiyalıq muzıkalı teatri h m S.Xojaniyazov atındaǵı jas tamashag yler teatrları, xalıq teatrları repertuarlarınan orın alǵan. Onın xor, solistler ushın «Qaraqalpaqstan» kantatası, simfoniyalıq janrda «Xoreografiyalıq k rinisler» atlı t rt b limnen ibarat syuitası, skripka h m fortepiano ushın pyesa «Qosıq h m oyın», xalıq saz  sbapları orkestrı ushın  sh b limli «Qobız namaları» pyesası, qaraqalpaq shayırları s zlerine « miw hinjisi» vokal toplam, fortepiano, skripka, violonchelge kamer-saz  sbapları ushın ballada, oktet uchun h m k plep shıgarmalar jarattı.

N. Muxammeddinovtın 2018-jılı solist, xor h m simfonik orkestr ushın «G lle jasna Ozbekstanım!» atlı simfonik poemasın, «Kekselerdi q dirlew jılı» m nasibeti menen kekselerge baǵıshlap «Jas  tken sayın» atlı muzıkalıq shıgarmasın jarattı.

N. Muxammeddinovning ekinchi operasi premyerasi 2019-jili 30-sentyabrde Berdaq atindagi Qaraqalpaq akademiyaliq muzikalı teatrında jana «Qırq qız» dastanı tiykarında, shayıra G. Matyakubova liberettosına jazılğan 4 akt, 11 kartinalı «Gulayım» operası saxnalastırılıp qoyıldı.

N. Muxammeddinov Respublikada madeniyat ham kórkem óner tarawın rawajlandırıw jolında Qaraqalpaqstan televideniesinde 2008-jıldan berli «Saz ham hawaz» tokshou bagdarlamasınıń tóreshi baslıǵı sıpatında qatnasıp óziniń adil sheshimi menen ken jamaat itibarına erisip kelmekte. 2017-jılda Moynaq rayonında Xalıqaralıq Ekofestival shenberinde ótkerilgen muzikalı tanlawda onıń «Kelin, dostlar Moynaq jaqqa» (sózı G. Annaqlıcheva) atlı muzikalı shıǵarması festivalda 1-orındı alıwǵa miyassar boldı ham sıylıqlandı. Sol jılı Berdaq atındagi Qaraqalpaq mámleketlik akademiyalıq muzikalı teatrında «Ayjamal» baletiniń janasha kóriniske iye shıǵarması qayta qoyıldı. N. Muxammeddinovning omiri ham dóretiwshilik jolı haqqında G. Matyakubovanın «Saz aleminin sardarı» atlı kitabı baspadan shıqtı.

2018-jıl 6-10-noyabrde Tashkent qalasında Xalıqaralıq simfoniyalıq muzıka festivalında N. Muxammeddinovning skripka, violonchel ham fortepiano ushın jazılğan «Narestе haqqında ballada» kvarteti A. Piyazov tárepinen atqarıldı, skripka ham fortepiano uchun oyın qosıǵı Qaraqalpaqstanga xızmet kórsetken artist M. Saparov, pionist A. Utegenovlar tárepinen atqarıldı. Tanlawda kompozitordıń eki shıǵarması sertifikat ham qımbatbaha sawǵa menen sıylıqlandı.

2018-jılda shayıra A. Oteniyazova sózine «Jasayber Aralıń, Moynagım, Moynaq!» atlı muzikalıq shıǵarması Aqılбек Piyazov tárepinen atqarılıp tınlawshılardıń hurmetli algısına miyassar boldı.

Juwmaqlap aytqanda, kompozitor Najimaddin Muxammeddinov Qaraqalpaqstanńın zamanagóy muzıka madeniyatın rawajlandırıwdagi xızmetleri hókümetimiz tárepinen adil bahalamp, kompozitor 1974-jıl «Qaraqalpaqstan Respublikası kórkem óner gayratkeri», 1977-jıl «Ozbekstan Respublikası kórkem óner gayratkeri» kokirek mshanı, 2000-jıl «Mehnat shuhratı» ordeni ham 2007-jıl «El-jurt hurmeti» ordeni menen munasip sıylıqlandı.

Paydalangan adabiyatlar:

1. Мазель Л.А., Цуккерман В.А. Анализ музыкальных произведений (учебник). – М., 1967.
2. Жаббаров А.Х. «Композиторы и музыковеды Узбекистана» (соав. Соломонова Т.Е.). – Т., 1975.
3. Хожанов Ж. Нажимаддин Мухаммединов 85 жаста – Уллы тулга композитор // «Қарақалпақстан мәденияты ғазетасы». 2022-ж. 12-ноябрь, № 12.
4. Najimaddin Muxammeddinovning qoljazba materiallarınan paydalanıldı.

«ҚОБЛАН» БАЛЕТИНІНГ КОМПОЗИЦИОН ХУСУСИЯТИ

Чаршемов Ж.А.

Ўзбекистон давлат консерваторияси Нукус филиали

Аннотация. Мазкур мақолада Ж.Чаршемовнинг «Қоблан» балети ҳақида баён қилинади. Унда Қоблан достонининг келиб чиқиш тарихи ҳамда унинг вариантлари ушбу жанрда қўлланилиши ҳақида сўз юритилади. Бундан ташқари «Қоблан» балетининг тахлили келтириб ўтилади.

Калит сўзлар. Қоблан, Балет, Лад, Оркетр, Ракс, Саҳна.

Аннотация. В этой статье описывается балет Ж. Чаршмова «Коблан». В нём упоминается история происхождения эпоса о Коблане, а также его варианты, его применение в этом жанре. Кроме того, будет рассмотрена анализ балета «Коблан».

Ключевые слова. Коблан, Балет, Лад, Оркестр, Танец, Сцена.